

PORI 84 Kirkkokangas IV

Kivi-varhaismetallikautisen
asuinpaikan koekaivaus

Simo Vanhatalo 1999

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi: Kirkkokangas IV
 Muinaisjäännöslaji: kivistinen asuinpaikka
 Inventointinumber: 84

Lään: Länsi-Suomen lääni
 Kunta, kunnanumber: Pori, 609
 Kylä, kylänumber: Tuorsniemi, 445
 Tila, rek.no: Päivärinne, 15:551
 Kiinteistötunnus: 609-445-0015-0551
 Maanomistaja: Juha Strömberg
 Katuosoite: Tuorsniemi
 Postinumber, -toimipaikka: 28600 Pori

Gt-kartta: 4
 Peruskartta: 114111 Viasvesi

Peruskoordinaatit: X: 681485 ±10m
 Y: 153695 ±10m
 Z: 30.5-32.5 m mpy

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausrühmä
 Tutkimusaika: 17.08.1999-27.08.1999
 Tutkimustapa: koekaivaus, koekuopat
 Tutkimusala / kaivausala: 10000/35 m²

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, HuK
 Piirtäjä: Vesa Laukumaa, FK
 Tutkimusavustaja: Jukka Kylli, fil.yo
 Kaivajat: 4, MV:n hoitoryhmän apulaisia

Kaivauslöydöt: KM 31967:1-159, diar. 21.01.2000

Valokuvat: f. 113908-113913, luettelo s. 5, kuvat s. 10-11
 Diat: d. 42248-42260, luettelo s. 6

Gt-karttaote: GT 4, pain. 1996, s. 7
 Peruskarttaote: PK 114111 Viasvesi, pain. 1987, s. 8
 Kartat: Yleiskartta 1:1000, A4, s. 9

Aikaisemmat kaivaukset: -
 inventoinnit: Esa Laukkanen 1996
 tarkastukset: -
 muut tutkimukset: Ks. Esa Laukkanen inventointikertomus v. 1996
 muut tiedot: Museoviraston kirje 439/304/1998 10.08.1998
 löydöt: KM 29802 kiviesineen teräkatkelma, kvartsi-
 iskoksia ja hioinlaaka. Diar. 7.11.1996

Lähistön muinaisjäännökset: Pronssikautinen hautaröykkiö (Pori 5, Kirkkokangas II, ks. yleiskartta), myös kohteet Kirkkokangas I, III, V ja VI.

Lähistön löydöt: -

TUTKIMUSPERUSTE

Sorakuopan laajentaminen, sen kotitarvekäyttö ja lähistön inventointilöydöt.

KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Kohde sijaitsee noin 5.4 km Keski-Porin kirkosta etelälounaaseen. Alueen ympäristö on eri-ikäistä mäntykangasta. Sorakuopan lähiympäristössä kasvaa nuorehkoa mäntymetsää ja kauempana etelässä ja pohjoisessa vanhempaa metsää. Tutkimusalueen länsipuolella on hakkuualue. Alueen maaperä on paikoin karkeaa moreeni ja paikoin hiekkaa. Maastossa oli näkyvissä useita muinaisia rantavalleja, joista osa oli muodostunut pelkästään pyöreistä kivistä.

Tutkittavan alueen eteläpuolella on pronssikautinen hautaröykkiö. Kirkkokankaalla on myös vanha kirkkotie, joka on merkitty myös peruskarttaan.

KAIVAUSMENETELMÄT

Tutkimusalueelle kaivettiin 35 kpl 1x1 m suuruista koekuoppaa sorakuopan ympäristöön. Koekuoppien sijoittamiseen vaikutti myös vuoden 1997 inventoinnin löytöpaikkatiedot. Runsaslöytöisimpiä koekuoppia laajennettiin tarpeen mukaan. Koekuoppien etäisyydet vaihtelivat toisistaan 10-25 m (ks. yleiskartat). Koordinaatistoruudukkoa ei käytetty maastossa tiheähkön puuston takia. Löytökerroksien paksuus oli keskimäärin 5 cm ja löytösyvyydet mitattiin turvekerroksen alaosasta.

Koekaivausalueista ja sen ympäristöstä laadittiin yleiskartta mittakaavaan 1:1000. Koekuopista ei piirretty tasokarttoja, koska niissä ei näkynyt kivikautisia asuinpaikkakerrostumia. Tutkimusalueelta otettiin 6 mustavalkovalokuvaa ja 13 väri-diakuvaa.

Kaivausvälineinä käytettiin lapioita turpeen poistossa ja lastoja hiekkakerroksia kaivettaessa. Kaivetut maakerrokset seulottiin 8 mm käsiseuloilla. Lähistön kaikki mahdolliset avoimet maanpinnat tarkastettiin. Kaivausten lopussa koekuopat peitettiin.

Kaivausten jälkeen Museoviraston hoitoryhmän Leena Koivisto valvoi sorakuopan pientä laajentamista varten pintamaan kuorimista. Tällöin alueelta löytyi pieni kivitaltta.

KAIVAUSHAVAINNOT

Alueen koekuoppien löytökerroksissa ei havaittu mitään selkeitä lika- tai kulttuurimaakerroksia. Löydöt olivat pelkästään ruskean hiekan tai karkeahkon soran seassa. Löytöjen esiintuleminen paikoin heti turpeen alapuolisesta kerroksesta myös ihmetytti. Alueen "puhdas" maaperä vaikutti omituisen autiolta ja siitä jäi vaikutelma, että paikalla olisi muinoin liikuttu lyhyen aikaa ja samalla olisi muutamia saviastioita rikkoontunut. On myös mahdollista, että jokin lyhytaikainen tulva olisi huuhtonut maaperässä olleet ihmistoiminnasta aiheutuneet värjäytymät. Joissakin kuopissa näkyi ruosteen värjäämiä läikkeitä, jotka jatkuivat syvempiin maakerrokseen (ks. kuva 6). Nämä läikät johtuvat humushappojen kulkeutumisesta juuria pitkin ja niiden happamuus saostaa maaperässä olevan raudan. Mitään muinaisia rakenteita, kuten tulisijoja tai kiveyksiä ei havaittu.

Saviastian palat löytyivät pienialaisina pesäkkeinä. Usein löytöalue oli vain runsaan neliömetrin suuruinen. Noin 10 m päähän löytörikasta koekuoppaa tehty uusi

koekuoppa saattoi osoittautua täysin löydöttömäksi. Laajennetuista koekuopista 12a-12d (4 m²) ja 5-5a tuli eniten saviastian paloja.

LÖYDÖT

Saviastian paloja löytyi yhteensä 355 kpl, 2159 g. Niissä esiintyy Kiukaisten kulttuurin saviastian paloille tyypillisiä koristeita, esimerkiksi "Wirbelstem-peln"-koristelua (C. F. Meinanderin käyttämä termi), joka on tehty rikutulla luu-putkella kiertämällä. Lisäksi saviastian paloissa on kuoppia, vedettyjä viivoja ja uurteita. Sekoitteena on käytetty kivimurskaa. Saviastiat ovat olleet tasapohjaisia ja pohjanreuna on profiloitu.

Kiviesineistö koostui enimmäkseen kvartsi- ja kivilaji-iskoksista. Koekaivausten jälkeen suoritetussa pintamaan kuorinnassa löytyi pieni, hyvin hiottu taltta. Tärkeimpiä kaivauslöytöjä olivat hioimet, kivikiikko, kuutiokivi, kvartsiesineet ja kiviesineen katkelmat. Palanutta luuta löytyi vain 2 palaa, yhteispainoltaan 6 g.

Löytöjen absoluuttiset korkeudet vaihtelivat 31.26-32.59 m ja noin 40 % (painon mukaan) löydöistä tuli 32.00 m:n korkeudelta.

LÖYTÖMÄÄRÄT:

	kpl	paino
Hiiltä	1	1
Hioin	3	1707
Kiviesineen katkelmia	1	9
Kivikiikko	1	123
Kivilaji-iskoksia	32	146
Kivitaltta*	1	13
Kuutiokivi	1	175
Kvartsi-iskoksia	187	551
Kvartsikaavin	1	34
Kvartsiuurrin	1	14
Palanutta luuta	2	6
Palanutta savea	3	7
Porfyriittia	2	23
Saviastian paloja	322	1595
Saviastian pohjapaloja	3	60
Saviastian reunapaloja	30	503
YHTEENSÄ	591 kpl	4967 g

*löytyi kaivausten jälkeen tehdyssä pintamaankuorinnassa

YHTEENVETO

Alueen koekaivausten tuloksena saatiin paikan esihistoriallinen luonne selvitettyä. Paikan kaivauslöydöt viittaavat Kiukaisten kulttuurin aikaiseen asuinpaikkaan, vaikka mitään kiinteitä asuinpaikan rakenteita ei löydettykään. Saviastian paloja tuli runsaasti kaivettuun pinta-alaan nähden. Niiden laatu ja koristelun selkeys oli erikoisen hyvä. Kiviesineistöä löydettiin vähän, mutta antanee hyvän kuvan ko. ajan esineistöstä. Alueen maaperässä ei näkynyt varsinaisia kulttuurimaan jälkiä. Paikalla on joko asuttu lyhytaikaisesti tai jokin muu syy on vaikuttanut maaperän "puhtauteen".

Alueella olevaa sorakuoppaa maanomistaja saa hieman laajentaa kotitarvekäytön puitteissa. Muu alue jää toistaiseksi rauhoitetuksi ja saa odottaa tulevia jatkotutkimuksia. Lisäkaivausten avulla voitaisiin selvittää kohteen laajuus täsmällisemmin ja saada arkeologisesti tärkeää tietoa siitä, kuinka mahdollinen Kiukaisten kulttuurin aikainen asuinpaikka liittyy läheiseen hautaröykkiöön?

Helsinki 22.08.2000

Simo Vanhatalo, HuK

VALOKUVALUETTELO

PORI 84 Kirkkokangas IV

kuvaaja: Simo Vanhatalo 1999
negatiivikoko: 6x6

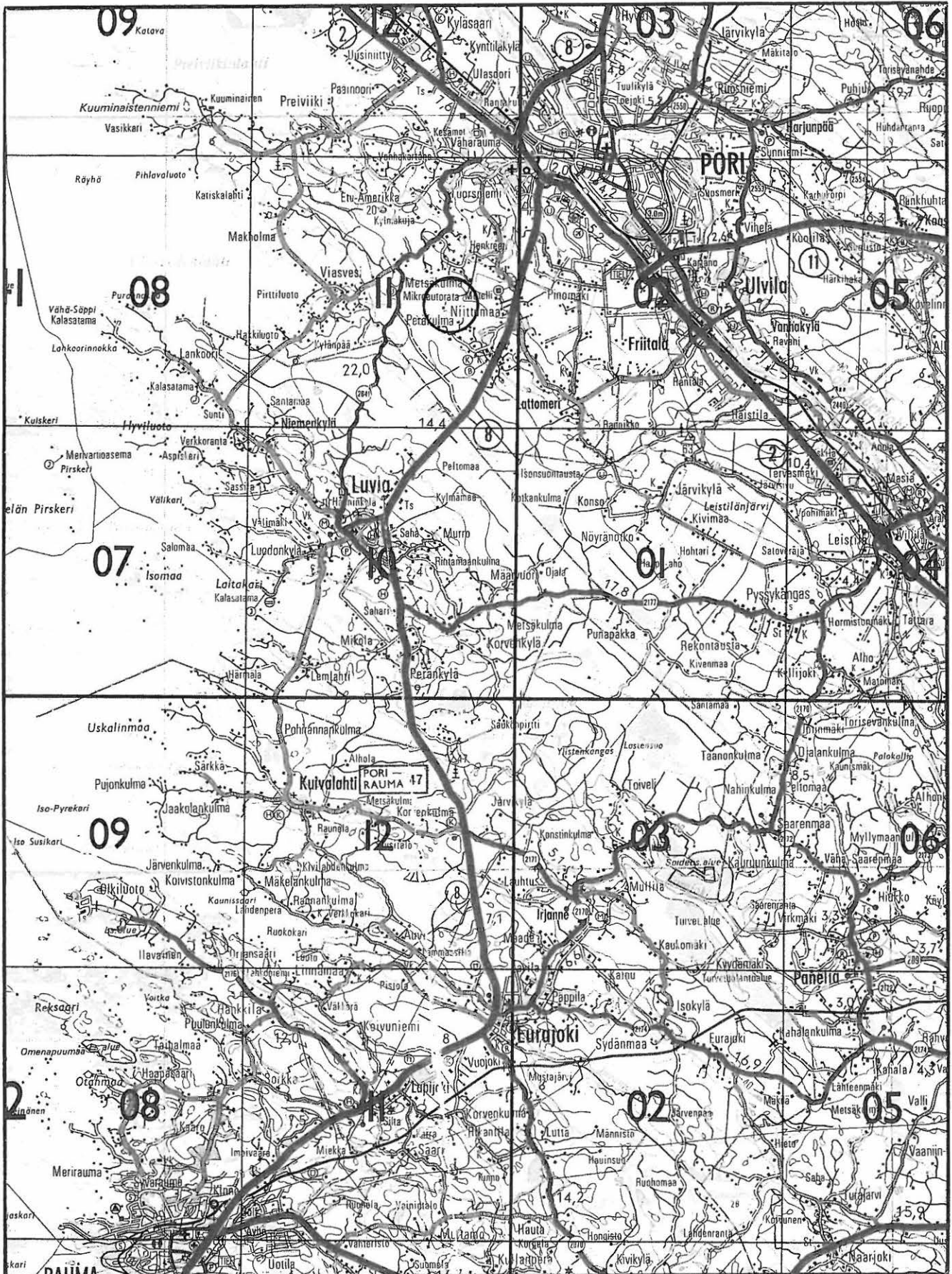
- F.113908 / K.1 Tutkimusalueen keskiosaa ja sorakuopalle johtava ajotie, kuvattu eteläkaakosta.
- F.113909 / K.2 Tutkimusalueen keskiosaa, sorakuopalle johtava ajotie ja koekuopat 16 ja 20, kuvattu etelästä.
- F.113910 / K.3 Tutkimusalueen itäosaa ja koekuopan 15 kasa, kuvattu etelälounaasta.
- F.113911 / K.4 Sorakuoppa ja oikealla koekuoppa 17, kuvattu etelästä.
- F.113912 / K.5 Tutkimusalueen eteläosaa, koekuoppa 16 ja taustalla vasemmalla metsikkö, jossa hautaröykkiö (Kirkkokangas II, inv.no 5) sijaitsee, kuvattu pohjoisluoteesta.
- F.113913 / K.6 Koekuopasta 12 löytyi runsaasti saviastianpaloja, kuvattu etelästä.

DIALUETTELO

PORI 84 Kirkkokangas IV

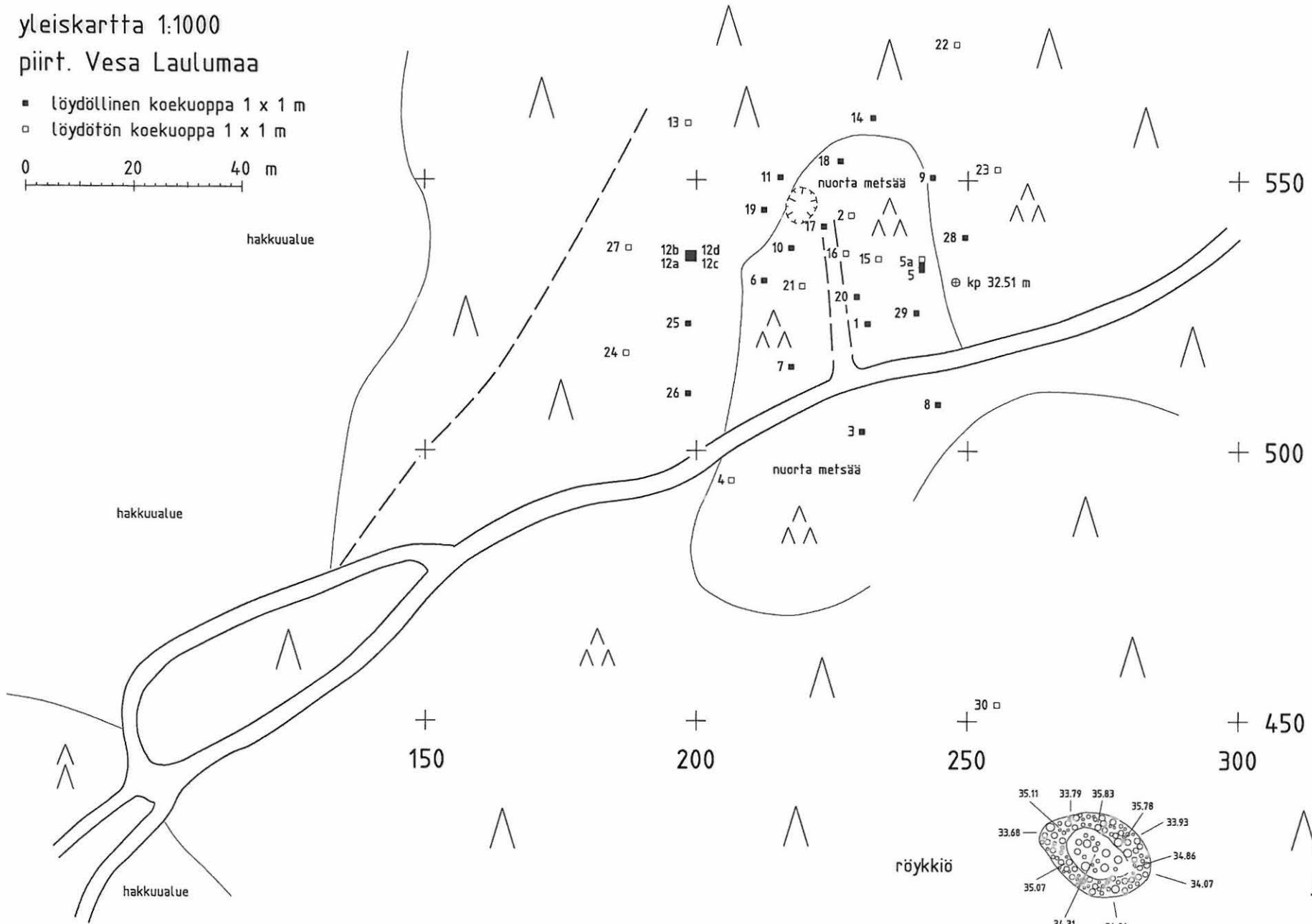
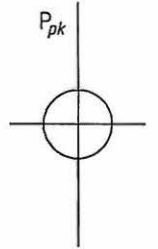
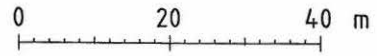
kuvaaja: Simo Vanhatalo 1999
filmikoko: 24x36

- D.42248 Tutkimuskohteeseen johtavaa tietä, jonka pinnalta vuoden 1996 inventoinnissa löytyivät saviastianpalat ja kvartsi-iskokset (KM 29802), kuvattu itäkoillisesta.
- D.42249 Tutkimuskohteeseen johtavan tien länsiosaa, jonka pinnalta vuoden 1996 inventoinnissa löytyivät saviastianpalat ja kvartsi-iskokset (KM 29802), kuvattu itäkoillisesta.
- D.42250 Tutkimusalueen keskiosaa ja sorakuopalle johtava ajotie, kuvattu eteläkaakosta.
- D.42251 Tutkimusalueen eteläosaa, koekuoppa 16 ja taustalla vasemmalla metsikkö, jossa hautaröykkiö sijaitsee, kuvattu pohjoisluoteesta.
- D.42252 Sorakuoppa ja oikealla koekuoppa 17, kuvattu etelästä.
- D.42253 Koekuopasta 12 löytyi runsaasti saviastianpaloja, kuvattu etelästä.
- D.42254 Koekuopan 5 laajennus, josta löytyi saviastianpaloja, kuvattu etelästä.
- D.42255 Koekuopan 5 laajennus, josta löytyi saviastianpaloja, kuvattu lännestä.
- D.42256 Koekuopan 8 soraista maaperää, kuvattu idästä.
- D.42257 Tutkimusalueen itäosan kiintopistekivi, kuvattu lännestä.
- D.42258 Tutkimusalueen kaakkoispuolen hautaröykkiö (Kirkkokangas II, inv.no 5), kuvattu pohjoisluoteesta.
- D.42259 Tutkimusalueen kaakkoispuolen hautaröykkiön (Kirkkokangas II, inv.no 5) pohjoispuolista metsikköä, kuvattu eteläkaakosta.
- D.42260 Piirtäjä Vesa Laulumaa, auto Mersu Vito ja tutkimusavustaja Jukka Kylli, kuvattu pohjoisesta.

PORI KIRKKOKANGAS IV
 Simo Vanhatalo 1999
 yleiskartta 1:1000
 piirt. Vesa Laulumaa

- löydöllinen koekuoppa 1 x 1 m
- löydötön koekuoppa 1 x 1 m

SVa2000

PORI 84 Kirkkokangas IV

Simo Vanhatalo 1999

Kuva 1 F.113908
Tutkimusalueen keskiosaa
ja sorakuopalle johtava ajotie,
kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 2 F.113909
Tutkimusalueen keskiosaa,
sorakuopalle johtava ajotie ja
koekuopat 16 ja 20, kuvattu
etelästä.

Kuva 3 F.113910
Tutkimusalueen itäosaa ja
koekuopan 15 kasa, kuvattu
etelälounaasta.

PORI 84 Kirkkokangas IV

Simo Vanhatalo 1999

Kuva 4 F. 113911
Sorakuoppa ja oikealla koekuoppa
17, kuvattu etelästä.

Kuva 5 F. 113912
Tutkimusalueen eteläosaa, koekuoppa
16 ja taustalla vasemmalla metsikkö,
jossa hautaröykkiö (kirkkokangas II,
inv.no 5) sijaitsee, kuvattu pohjois-
luoteesta.

Kuva 6 F. 113913
Koekuopasta 12 löytyi runsaasti
saviastianpaloja, kuvattu etelästä.